

בוצין אופקי צמח מצוקים בלעדי לכרמל (אפריל 2020)

כתבה: ערגה אלוני

תקציר: בוצין אופקי *Verbascum levanticum* הוא צמח עשבוני רב-שנתי קצר-חיים, הגדל בארץ אך ורק במצוקי הכרמל. לצמח שושנת-עלים שממנה עולה עמוד-פריחה זקוף שגבוהו 60-80 ס"מ. גבעול התפרחת בעל עוקצי פרחים מפושקים, ניצבים לגבעול. כל עוקץ נושא פרח צהוב בודד, בעל ארבעה אבקנים סגולי שיער.

=====

בוצין אופקי *Verbascum levanticum* (לוענתיים) הוא צמח עשבוני רב-שנתי קצר-חיים (המיקרופטיט), הגדל בארץ אך ורק במצוקי הכרמל.

הצמח מפתח בחורף שושנת-עלים. עלים אלה גדולים, שפתם גזורה לאונות עמוקות מעוגלות. מבין העלים עולה עמוד-פריחה זקוף המתנשא לגובה 60-80 ס"מ. העמוד גילי מכוסה שערות בלוטיות קצרות. לאורכו מסודרים פרחים. עוקצי הפרחים ארוכים ודקים נטויים אופקית לקרקע. בבסיסם יושב עלה, ראשו מחודד ושפתו חלקה. ככל שעולים לראש העמוד העלים הולכים וקטנים.

מימין: עמודי פריחה תמונה: ליאור אלמגור. באמצע: איור חלקי הצמח. המקור: Feinbron-Dotan, N. משמאל: קבוצת פרחים. תמונה ליאור אלמגור. ©

הפרחים צהובים ובולטים, דו מיניים, בעלי 5 עלי גביע ירוקים שאינם נושרים. הכותרת צהובה בוהקת גלגלית, בעלת אונות בלתי שוות. שלוש אונות פונות מעלה – שפה עליונה, ושתי אונות כלפי מטה – שפה תחתונה. אבקנים 4 שוני אורך (בשונה מיתר מיני הבוצין שלהם 5 אבקנים), קבועים על בסיס הכותרת. שני אבקנים ארוכים ושניים קצרים. האבקנים הארוכים זיריהם בעלי גוון סגול צהוב, בסיס הזיר מעוטר שערות סגולות דלילות.

המאבקים גדולים ובולטים, עמדתם מקבילה לזיר. האבקים הקצרים שעירים מאד, מעוטרים בפלומה צפופה סגולה לאורך כל הזיר. רק המאבקים בולטים בראשם. פלומת שער סגול מצויה גם בבסיס שלושת עלי הכותרת של השפה העליונה. לפרח אין צוף, הוא מואבק על-ידי דבורים האוספות אבקה.

השחלה עילית, עמוד העלי לבן, ארוך מהאבקים, מסתיים בצלקת ברורה דמוית גולה. הפרי הלקט הנפתח בראשו בשתי קשוות. הזרעים קטנים המתפזרים מההלקט ע"י תנועת הגבעול היבש.

מימין: אברי הפרח. תמונה ליאור אלמגור. משמאל עמוד פריחה נושא הלקטים. תמונה ערגה אלוני ©

בוצין אופקי הוא צמח נדיר הפורח באביב מאפריל עד מאי. גדל בארץ רק בכרמל במצוקי גיר מוצלים באזורים ברוכי גשם ובואדיות עמוקים. המין נפוץ כמעט בכל מצוקי הכרמל ובמיוחד באזור המזרחי כמו: נחל נשר, נחל יגור, מצוק הארבעים, מורדות המוחרקה, נחל כלך ונחל חרובים.

בסוג **בוצין** כ-400 מינים הנפוצים בעיקר סביב כל אגן הים התיכון ובמערב אסיה. בישראל מצויים 16 מינים, אחדים מהם נדירים. מאופיינים ב-4-5 אבקים וגביע בעל חמש אונות שוות. ארבעה מהם (בתוכם בוצין אופקי) היו בעבר סוג נפרד בשם **בוצינית**, המאופיינים ב-4 אבקים והעדר שערות כוכביות. כיום הם מאוחדים כולם בסוג **בוצין**.

ספרות:

פינברון-דותן נ ודנין א 1991 המגדיר לצמחי-בר בארץ-ישראל. כנה. ירושלים.

Flora of cyprus : www.flora-of-cyprus.eu

Feinbron-Dotan N 1978 Flora Palaestina. The Israel Academy of Sciences and humanities Jerusalem. Vol. 4 pp 302.

Savvas Tryfonos Cyprus Plants: [www. savvastryfonosplants.com](http://www.savvastryfonosplants.com)

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: אלוני ע 2020 בוצין אופקי *Verbascum levanticum* צמח מצוקים בלעדי
לכרמל (אפריל 2020), פורחי החודש, כתב-עת כלנית, מספר 7.

https://www.kalanit.org.il/verbascum_levanticum_april_2020

=====